LM-063/2025

BLINDGYDE ▪ EU må droppe klimamålene og satse på ate
»Man kan ikke drive en konkurrencedygtig økonomi

Tæppefal

JEPPE MATZEN

INTERVIEW

»Vi taler om en re
et mausoleu

Der er årtier, hvor der ikke sker noget, og der er uger, hvor årtier sker.« Alexander Stubb, den finske præsident, opsummerede med de ord stemningen blandt de europæiske ledere under sidste års sikkerhedskonference i München, hvor den amerikanske vicepræsident, J.D. Vance, revsede Europa. Hvis de europæiske regeringsledere igen i år føler sig hensat til sindsstemningen fra citatet – der ofte tilskrives Lenin – kan man næppe fortænke dem i det oven på de seneste ugers dramatiske opgør om Grønland.

I årets første måned har verdensordenen allerede skælvet i en grad, så vi helt har glemt klimatopmødet i november i Brasilien. Det var ellers også en grim oplevelse for Europa. Her bristede alle de smukke forhåbninger om, at resten af verdens lande ville følge i europæernes fodspor, hvis bare Europa gik forrest og holdt den grønne fane højt. Det viste sig uden hold i virkeligheden, om ikke ligefrem naivt.

Frem for at tilslutte sig en klimaaftale, som forpligtede verdens lande til at udfase fossile brændsler, gik politikerne den stik modsatte vej. Ligesom i Donald Trumps USA står der nu »Drill, baby, drill« på programmet, og kursen er, stik imod Parisaftalen, sat mod endnu flere fossile brændsler i verdens energiforbrug. Klimaminister Lars Aagaard, der ledte forhandlingerne på vegne af EU, skulle også lige sunde sig og gå i tænkeboks oven på klimatopmødet, inden han op til juleferien gik ud i danske medier og fortalte, hvordan EU måtte reagere på det skelsættende møde.

I Weekendavisen gjorde han det klart, at unionens klimapolitik skulle fastholdes, men gennemføres i et mere afbalanceret tempo for at sikre den langsigtede opbakning fra befolkningerne. I lyset af at europæisk industri i dag lider under at have verdens højeste energipriser, foreslog han derudover også, at Europa »bliver nødt til at føre en mere protektionistisk industripolitik« ved for eksempel at indføre en klimatold på varer fra lande, som ikke fører den samme klimapolitik som EU.

SKELSÆTTENDE TOPMØDE

Men er de korrektioner nu også tilstrækkelige til, at Europa kan gennemføre en grøn omstilling og blive klimaneutralt i 2050, uden at vi kommer til at betale en høj pris i form af tab af vækst og velfærd som følge af høje energipriser, der udhuler vores industris konkur-

LM-063/2025

gipriser, foreslog han derudover også, at Europa »bliver nødt til at føre en mere protektionistisk industripolitik« ved før eksempel at indføre en klimatold på varer fra lande, som ikke fører den samme klimapolitik som EU.

SKELSÆTTENDE TOPMØDE

Men er de korrektioner nu også tilstrækkelige til, at Europa kan gennemføre en grøn omstilling og blive klimaneutralt i 2050, uden at vi kommer til at betale en høj pris i form af tab af vækst og velfærd som følge af høje energipriser, der udhuler vores industris konkurrenceevne?

»Nej,« siger Oxford-professor i økonomi og energipolitik Dieter Helm, der har skrevet flere bøger om, hvordan man skaber en bæredygtig klimaneutral økonomi.

»En klimatold er en god idé, men det løser ikke Europas problem med høje energiomkostninger. Europas energipriser vil stadig ikke være konkurrencedygtige. EU må i stedet droppe klimamålene og bygge atomkraft i stor skala, hvis man vil skabe et klimaneutralt, konkurrencedygtigt Europa, der ikke sakker endnu længere agterud i forhold til Kina og USA og resten af verden.«

Dieter Helm mener, at det europæiske nederlag på klimatopmødet var fuldt ud forventeligt, fordi europæerne ikke kunne bakke sine høje klimaambitioner op med en troværdig historie.

»Europæerne har turneret med fortællingen om, at vi afkarboniserer med stor succes. Men faktum er, at Europa er et afindustrialiserende kontinent med verdens højeste energipriser. Så hvis du kommer til udviklingslandene og siger: 'I må ikke bruge fossile brændsler, men skal følge os, og så kan I forresten også få rigtig høje energipriser,' er det klart, at de siger 'nej tak. Vi vil hellere bruge fossile brændsler til at skabe vækst og industrialisering, ligesom I gjorde i Europa',« siger professoren.

Topmødet blev derfor, ifølge Dieter Helm, skelsættende. For det første fordi det endegyldigt aflivede de europæiske politikeres illusion om, at Europa skal vise og lære resten af verden, hvordan man skaber en klimaneutral økonomi. For det andet fordi topmødet hev tæppet væk under Parisaftalen og dermed også under en hjørnesten i europæisk klimapolitik.

»Mødet viste, at der stort set ikke findes et land i verden med olie- og gasreserver, som ikke ønsker at udvikle og udnytte dem. Især ikke blandt udviklingslandene. Det var ikke bare en afvisning af en køreplan for udfasningen af fossile brændsler. Det var en tilkendegivelse af, at man ville udvikle og producere flere fossile brændsler,« siger professoren og konstaterer, at Parisaftalens målsætning om at holde temperaturstigningerne under to grader nu fortaber sig.

»Ingen tror nu længere, at COP-møderne er vejen frem til en globalt bindende aftale, der kan reducere CO_2-udledningerne og løse klimaudfordringerne. Det er nedslående, men sådan er det. Det må europæerne også indrette sig efter,« siger Helm.

EUROPAS NAIVE ILLUSIONER

Den britiske professor sporer den europæiske vildfarelse tilbage til årene før coronapandemien. Det var dengang, klimadagsordenen stadig kunne vinde valg, og politikere og virksomheder inden for vedvarende energi fortalte danskerne såvel som briterne, hvordan vindmøller i Nordsøen kunne gøre dem til stenrige vindsheiker eller skabe et nordisk Qatar på vind og grønne brændsler.

»De europæiske politikere har levet i illusionen om, at den grønne omstilling var win-win, og at Europa kunne blive en supermagt, ikke bare inden for grøn teknologi, men også en økonomisk supermagt, fordi den grønne energi, baseret på sol og vind, var billigere end fossile brændsler. Det passer desværre bare ikke,« siger Helm.

Han peger på, at de vedvarende energiformer er periodiske og ikke stabile, fordi vinden ikke altid blæser, og solen ikke altid skinner. Det betyder, at man vil skulle etablere et langt større energisystem rundt omkring sol og vind, end vi ellers skulle gøre omkring stabile energikilder.

»Prisen for det energisystem skal regnes med i prisen på sol- og vindenergi, og derfor er de energiformer ikke billigere end gas, olie eller atomkraft,« siger Helm og understreger, at EUs og Storbritanniens nuværende planer for en økonomisk givtig grøn omstilling allerede er kørt af sporet.

»Hvor står vi i dag? Forsyningskæderne og producenterne af grøn teknologi og elbiler er hovedsageligt kinesiske og ikke europæiske. Vi har verdens højeste energipriser, fordi vi har måttet udskifte den russiske gas med LNG fra USA og Qatar på kontrakter med lang løbetid, hvilket betyder, at vi kommer til at have høje energipriser de næste 15 år.«

Som professor i økonomi og energipolitik har Helm leveret input til den omtalte Draghi-rapport. Den beskriver, hvordan EU må lave reformer og tage en række initiativer for at forbedre sin konkurrenceevne og sikre, at Europa ikke bliver sejlet endnu længere agterud af USA og Kina, når det kommer til økonomisk vækst og innovation – og her går det ikke med verdens højeste energipriser, konkluderer rapporten.

»Vi står altså med et eksistentielt problem for den europæiske økonomi. Vi kan sagtens se ind i årtier, hvor Europa får lavvækst eller stagnerer, mens verden omkring os har en vækst på tre til fire procent. Det er selvfølgelig lidt populært sagt, men vi taler om en reel risiko for at Europa bliver et mausoleum eller et stort Venedig,« siger Helm og bemærker, at energipriserne i Europa lige nu er to til tre gange så høje som i USA, mens priserne på gas er fire-fem gange så høje.

EU MÅ SATSE PÅ ATOMKRAFT

Men hvordan kan Europa få energipriserne ned og blive konkurrencedygtigt, samtidig med at vi reducerer CO_2-udledningerne og skaber et klimaneutralt kontinent? En del af svaret skal, ifølge Dieter Helm, findes i et storstilet industrielt program.

»Sol og vind er helt fint. Det skal vi have masser af,«

»Vi taler om en reel risiko fo et mausoleum eller et s

DIETER HELMS
Professor ved University of Ox

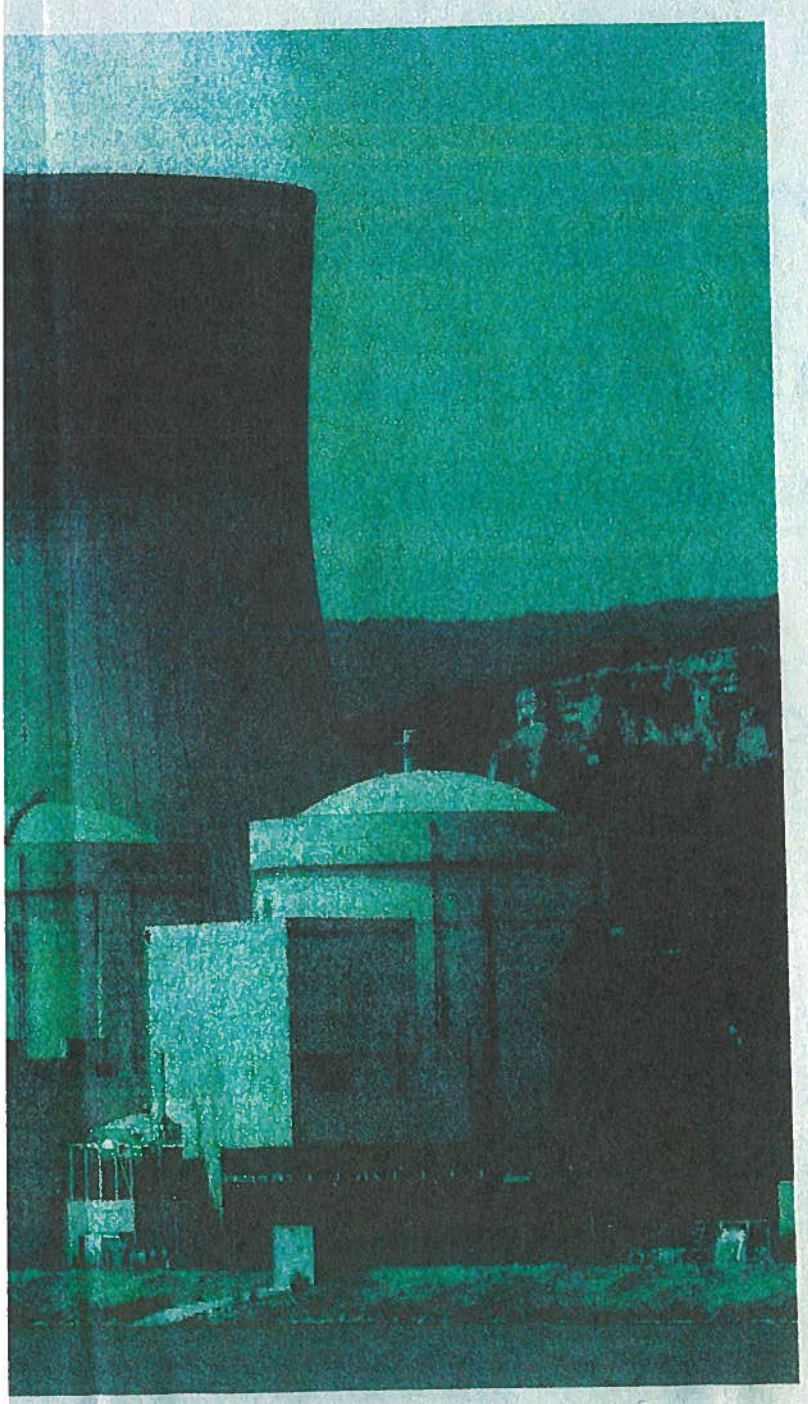
BLÅ BOG

Dieter Helm er økonor professor i økonomisk p med speciale i energipol University of Oxford. Har engagement i klimakamp givet ham tilnavnet »den økonom« og har kastet bøger af sig, herunder: *How to Build the Susta Economy* og *Net Zero: h Stop Causing Climate C* Helm har i flere omgang medlem af den briti regerings råd for vedva energi. I 2020 modtog Order of the British Er anerkendelse af hans k klima og miljø.

LM-063/2025

a stor skala, hvis Europa skal kunne konkurrere med Kina og USA.
ø vind,« siger professor Dieter Helm fra University of Oxford.

l for Europa

»Ingen tror nu længere, at COP-møderne er vejen frem til en globalt bindende aftale, der kan reducere CO_2-udledningerne og løse klimaudfordringerne. Det er nedslående, men sådan er det. Det må europæerne også indrette sig efter,« siger professor Dieter Helm fra University of Oxford. Foto: Jan Halaska, Scanpix

risiko for, at Europa bliver
eller et stort Venedig.«

DIETER HELMS
...and University of Oxford

Den europæiske strategi er i hans øjne blevet afsløret som en blindgyde, når resten af verdens lande ikke vil forpligte sig til bindende CO_2-reduktioner. Derfor er det på tide, at EU indser det indlysende, lyder det fra professoren.

»EU bliver nødt til at droppe de tiårige reduktionsmål og målet om klimaneutralitet i 2050 og i stedet lave en langsigtet industriel strategi, som sikrer os en konkurrencedygtig økonomi og samtidig bringer os frem imod et klimaneutralt EU. For at gøre det må vi først spørge os selv, hvor høj en energipris vores virksomheder kan betale, hvis de skal være konkurrencedygtige i en global økonomi. Derefter må vi beslutte os for, om vi er rede til at lade befolkningerne betale for de nødvendige investeringer og for omkostningerne ved den kuldioxid, vi udleder undervejs. Det er den debat, vi skal have. For vi står over for et alvorligt valg, som kommer til at definere EUs fremtid. Det er det, Draghi-rapporten siger, og alle har nikket til det og er enige om, at det er økonomisk uholdbart, som det er nu. Men ingen har gjort noget. Det er helt utroligt,« siger Helm.

– Men haster det ikke med at bringe CO_2-udledningerne ned? Har vi råd til at vente på, at et industrielt program fører til opførelsen af atomkraftværker og skaber en klimaneutral økonomi?

»Verdens økonomi vil være fordoblet i 2050. Det betyder, at vi får en helt ny verden oveni, som vi skal forsyne med energi, især elektricitet. Eller sagt med andre ord. Hvis verden skal ud af fossile brændsler i 2050, skal sol, vind og atomkraft producere halvanden gang så meget energi, som verden bruger i dag, før vi reelt har sat gang i en energiomstilling. Det lader sig ikke gøre. Oven på COP-mødet har næsten alle affundet sig med, at verden har kurs imod at brænde nogenlunde den samme mængde fossile brændsler af i 2050, som vi gør i dag. EU skal selvfølgelig stadig gå efter at blive klimaneutralt. Men skal det gøres på en måde, som betyder, at vi bevarer vores konkurrenceevne og velstand, eller skal vi opgive det for at nå nogle klimamål, som alligevel ikke batter i forhold til klimaforandringerne?« spørger Helm.

NØDVENDIGHEDEN AF REALISME

Den britiske professor understreger, at han er dybt engageret i klimakampen og mener, at verden har en bunden opgave i at løse klimaudfordringerne. Men samtidig betegner han sig også som klimarealist, der

LM-063/2025

Europa bliver Venedig.«

siger han. »Men et energisystem baseret på sol og vind vil aldrig kunne drive en moderne konkurrencedygtig økonomi. Europa må derfor spørge sig selv: Vil vi virkelig bygge dette kæmpemæssige energisystem med batterier, et ekstra stort elnetværk, transformere osv.? Eller vil vi have en stabil kerne af energi og elektricitet fra atomkraft, som kan gøre os konkurrencedygtige?«

Ifølge den tyske professor kræver den sidste løsning drastiske tiltag.

»I så fald må vi skabe en europæisk atomreaktor, som vi kan masseproducere. Tyskerne kan ikke køre deres tunge industri eller bygge elbiler – der kan konkurrere med kineserne på prisen – på vindmøller og solceller alene. Hvis vi ikke indser det, så frygter jeg, at Europa virkelig ender som et mausoleum,« siger Helm.

Men de atomkraftværker, som er blevet bygget i Europa inden for det sidste årti, har alle taget længere tid end beregnet og er også blevet langt dyrere end budgetteret. Så er det overhovedet realistisk at satse på atomkraft?

»Frankrig etablerede oven på oliekrisen i 1973 mere end 50 identiske atomreaktorer ud fra et amerikansk design i løbet af 15 år. I dag kan vi i Storbritannien ikke engang bygge et atomkraftværk med to reaktorer med ny fransk teknologi på 15 år, og prisen er blevet helt enorm. Hvordan er vi endt her? Europa må simpelthen vågne op. Sydkoreanerne kan bygge et atomkraftværk på fem-seks år. Hvorfor kan vi ikke gøre det?« spørger Helm.

DROP KLIMAMÅLENE

Den anden del af Dieter Helms svar på Europas udfordringer med dårlig konkurrenceevne og en hensygnende økonomi er et opgør med en vigtig del af europæisk klimapolitik, nemlig EUs klimamål. De kom oprindeligt til verden oven på Parisaftalen fra 2015 og har siden ført til, at EU løbende har opstillet mål for, hvor store CO_2-reduktioner EU og de enkelte medlemslande skal præstere i 2030, 2040 og 2045, så man kan opnå klimaneutralitet i 2050. Men klimamålene har, ifølge Helm, en uheldig bagside.

»Kravet om at opnå territoriale reduktionsmål i de europæiske lande giver et stort incitament til, at man bare vælger at komme af med de mest energiintensive industrier. Derfor lukker der i Storbritannien og rundtomkring i Europa for øjeblikket mange stål-, petrokemiske- og gødningsfabrikker. Hvis det handler om at opnå territoriale reduktionsmål, er det fantastisk. Men resultatet er bare, at vi i stedet importerer de forskellige produkter fra fabrikker i udlandet, som udleder mere kuldioxid end vores. Så reelt er det ikke godt for klimaet, og samtidig afindustrialiseres Europa,« siger han.

blive klimaneutralt. Men skal det gøres på en måde, som betyder, at vi bevarer vores konkurrenceevne og velstand, eller skal vi opgive det for at nå nogle klimamål, som alligevel ikke batter i forhold til klimaforandringerne?« spørger Helm.

NØDVENDIGHEDEN AF REALISME

Den britiske professor understreger, at han er dybt engageret i klimakampen og mener, at verden har en bunden opgave i at løse klimaudfordringerne. Men samtidig betegner han sig også som klimarealist, der ikke er bange for at påpege, hvis entusiasmen for vindmøller eller solceller ikke står mål med den energi og økonomi, de kan levere.

Det har ført til kritik fra folk i den vedvarende energibranche og fra klimaforkæmpere. Helms position har også bragt ham på kollisionskurs med den stærkt klimaaktivistiske fløj, der kræver, at Europa og Storbritannien skal stoppe al olie- eller gasproduktion omgående. Men de er i Helms optik forkert afmarcheret.

»De går galt i byen, når de fokuserer på produktionssiden. Hvis danskerne og europæerne virkelig vil gøre noget ved klimaforandringerne, så handler det om forbruget af kuldioxid. Det er der, vi skal skære ned. Vi forbrugere må derfor betale højere CO_2-skatter. Eller sagt med andre ord: For at sikre Europas konkurrencedygtighed må vi skabe en model, hvor energipriserne for industrien holdes marginale, imens forbrugerne eller skatteyderne betaler regningen. Men højere skatter er upopulært frem imod næste valg, og derfor er politikerne ikke meget for at gå den vej,« siger Helm og understreger, at han selv fravælger fly som transportform, når det er muligt.

– Men hvad er chancerne så for, at Europa formår at lægge kursen om?

»Jeg er optimist. Europas, og herunder ikke mindst Tysklands, økonomiske model er uholdbar. Det kommer vi til at indse. Der skal bare en økonomisk krise til, så vågner vi op. Hvis vi fortsætter den kurs, vi har haft hidtil, vil det få politiske konsekvenser. I Storbritannien har høje energipriser og afindustrialisering allerede været med til at bane vejen for Nigel Farage. I Tyskland har afskeden med den billige russiske gas også givet yderligere vind i sejlene til AfD. Lige nu er der en overvældende pessimisme i tysk industri, ikke kun blandt de store tyske virksomheder, men også blandt de små og mellemstore private og højteknologiske virksomheder, som ikke investerer mere. Når flere bilfabrikker begynder at lukke, vil utilfredsheden stige. Så jeg spår, at Tyskland kommer til at gå tilbage til atomkraft.«

– Men hvad med Danmark? Vi har store planer om at bygge flere vindmøller i Nordsøen og bruge vindkraft til at producere brint, som vi kan sende til Tyskland gennem nye brintrør. Kan vi ikke komme tyskerne til undsætning?

»Der er helt sikkert et nichemarked for Danmark i at producere brint og sælge det videre til Tyskland. Men problemet med brint er, at det er meget dyrt. Derfor kommer brint ikke til at drive en konkurrencedygtig europæisk industri. Hvis du virkelig vil bruge brint, er det mest fornuftige at bygge et atomkraftværk og så lade det producere brint, når vind og sol periodevis sender elektricitet ind i nettet. Det er det, kineserne gør,« slutter professoren.